

nox misceri non possunt, ita nec justitia et iniquitas, peccatum et bona opera, Christus et Antichristus. Augustinus, tract. 3 in ep. 1 Joan.: Latine, ait, *Antichristus contrarius est Christo*, et postea reprehendit eos, qui interpretabantur nomen Antichristi, id est, ante Christum, et inquit: *Non sic dicitur, non sic scribitur, sed Antichristus, id est, contrarius Christo*. Et optime Damas., lib. 4. c. 27: *Non nobis, sed Judæis venit; non pro Christo, sed adversus Christum, qua etiam de causa Antichristus dicitur*. Et in tom. 9 Operum Augustini, auctor tractatus de Antichristo sic inchoat: *De Antichristo scire volentes, primo notabilis, quare sic vocatus sit, ideo, scilicet, quia Christo in omnibus contrarius erit, et Christo contraria faciet*. Et licet ille tractatus non censeatur esse Augustini, auctoritatem habet, et Rabani esse creditur. Et Hugo Eterian., lib. de Regres. animar., cap. 23: *Erit* (inquit de Antichristo) *homo, non Angelus, qui adversabitur Christo, et membris ejus; inde Antichristus appellandus*. Pluresque alios in sequenti capite referemus.

4. Cum ergo hæretici nec etymologiam hanc, nec significationem negare possint, quid eis prodest, mutata vocis etymologia et nova significatione ex proprio cerebro illi attributa, saltem nomine Vicarium Christi Antichristum appellare? Nam si de solo nomine in hoc contendere student, contemnendi sunt, et ad scholas grammaticorum remittendi. Si vero, sub illa specie et umbra vocis, suadere contendunt illum esse verum Antichristum sub hac propria vocis significatione, et tanquam illi adversarius, qui se Vicarium Christi, atque adeo Antichristum in alia ab eis cogitata significatione, appellat, ita ut intelligant, non quemlibet hostem Christi, sed illum qui sub nomine Vicarii ejus illi opponitur, esse Antichristum, respondemus in primis, eum, qui non per rapinam vel usurpationem se Christi Vicarium nominat, sed quia ab ipso Christo constitutus est, non esse Christi hostem, et ex hac parte non posse esse Antichristum. Deinde dicimus, illud signum Antichristi non inveniri in Scripturis, nec in illis, vel a Patribus traditum esse, nimirum, Antichristum esse oppugnatorem Christum sub specie Vicarii ejus, sed aperte usurpando ipsum Christi nomen et dignitatem. Et ideo, hac vana cogitatione et novitate omissa, per signa Antichristi in Scriptura fundata discurrendum est.

5. *Nominis Antichristi duplex significatio.*

— Non possum autem omittere, quin prius advertam, ex hac nominis hujus etymologia, et ex dictis testimoniis duplicem hujus vocis acceptionem distinguendam esse. Unam propriam, aliam communem, seu translata appellare possumus. Nam quia nomen Antichristi hominem Christi contrarium significat, per antonomasiam accipitur ut nomen proprium singularis cujusdam hominis maximi Christi et Ecclesiæ adversarii; generali autem modo, etiam de aliis Christi hostibus dicitur. Hac duplici ejus nominis acceptione usus est Joannes, dicta epist. 1, cap. 2, cum dixit: *Audistis quia Antichristus venit, et nunc Antichristi multi facti sunt*. Et rationem hujus posterioris significationis inferius insinuans, dicit: *Qui negat quoniam Jesus est Christus, hic est Antichristus*. Idemque fere repetit cap. 4, et in epist. 2. Et ita ex hoc loco duplicem hanc illius nominis acceptionem adnotarunt Patres ibi, et Matt. 24, et 2 Thessal. 2, ubi Hieronym., Chrys., Oecumen. et alii. Et optime Cyprian, epist. 76, in principio, dicens, Joannem, *universos, qui de Ecclesia exissent, quique contra Ecclesiam facerent, Antichristos appellare*. Et infra: *Unde apparet, adversarios Domini Antichristos omnes esse; et similia fere habet epistola septima*. Et August., lib. 2 contra Adversarium legis et Prophetarum, cap. ultimo, de illo ait: *Deus verus est, in cujus templum falsus ille* (id est Antichristus) *sessurus est, ad quem pertinet etiam iste* (utique legis adversarius) *qui sub nomine Christi, quod est nomen Dei, hoc est, Christianum se videri volens, semper extollitur contra Christum, seque ostendit Antichristum, non unum illum majorem ceteris, sed ex his aliquem, de quibus dicit Joannes Evangelista: Nunc Antichristi multi facti sunt*¹. *Eos enim dicebat hæreticos, qui temporibus Apostolorum esse jam ceperant*. Idem, lib. 20 de Civitat., cap. 19. Unde etiam Hieronym., Naum 2, tractans illud 1 Petr. 5: *Adversarius vester diabolus tanquam leo*, etc., subjungit: *Catulus leonis Antichristus, et omnes doctrinæ perversæ, etc*. Et infra: *Audistis, inquit Joannes, quia Antichristi multi sunt, tot enim Antichristi sunt, quot dogmata falsa*. Et Matt. 7, in fine, omnes, *qui contra Christum sapiunt, Antichristos vocat*. Quæ omnia confirmant quod diximus, Antichristum ex summa ad Christum oppositione ita esse appellatum, et inde derivatum esse nomen ad alios insigniores Christi ad-

¹ 1 Joan. 2.

versarios denotandos. Sicut etiam communi usu, hominem valde crudelem Neronem esse dicimus, et similem tyrannum esse Diocletianum, et magnum philosophum esse Aristotelem, et sic de aliis. De hac ergo translata significatione nulla est dubitatio; de altera vero superest cum hæreticis controversia, quam sequenti capite prosequemur.

CAPUT II.

UTRUM ANTICHRISTUS PROPRIE DICTUS SIT HOMO ALIQUIS SINGULARIS, VEL SEDES ALIQUA SEU IMPERIUM.

1. *Opinio hæreticorum*.—Hæretici contendunt non esse singularem personam, sed seriem, vel genus personarum in aliqua sede vel imperio succedentium; quem errorem excogitarunt, ut Papam Antichristum esse suaderent. Hunc errorem insinuarunt Wicleph., art. 30, et Joan. Hus, art. 19, damnati in Concilio Constant., sess. 8 et 15. Clarius Luther., in cap. 49 Genes., ubi hac ratione rejicit communem sententiam asserentem, Antichristum futurum esse de tribu Dan, quam fuisse dicit diaboli inventum. Et quidam Rodolphus Gualter., in Homiliis de Antichristo, irridet eos, qui asserunt Antichristum fore certum singularem hominem. Sic etiam Beza, in 2 Thess. 2, dicit, licet Paulus loquatur de Antichristo ut de quodam homine, sub illo nihilominus intelligere totum corpus ecclesiasticæ tyrannidis, ita vero ut peculiarem tyrannidem declaret, nimirum Romanam. Unde concludit, manifeste hallucinatos esse, quicumque Paulum de uno quopiam homine esse locutum intellexerunt, nisi dent quempiam qui a Pauli sæculo ad diem usque judicii superstes maneat. Denique Calvinus etiam in eodem loco, et lib. 4 de Justit., c. 7, idem supponit, cum Papam dicit esse Antichristum. Et hæc sententia placuit Jacobo regi, qui solis conjecturis duci fatetur¹; quales autem illæ sint postea videbimus.

2. *Veritas Catholica tenet, Antichristum singularem futurum*.—*Probatum ex Scriptura*.—Veritas catholica et in fide certa est, Antichristum, proprie seu antonomastice sumptum, futurum esse singularem quemdam hominem insignem, ac peculiarem Christi adversarium. Ita docent sapientes et catholici viri, qui hac ætate contra hæreticos decerta-

¹ In Præfatione, p. 28, 29.

runt, et hoc punctum magna diligentia et eruditione tractarunt. Et probatur breviter ex sacra Scriptura et Patribus. Et imprimis expendo locum 2 ad Thessal. 2, ubi, licet Antichristus hoc nomine non exprimitur, de illo nihilominus loqui Paulum, sancti omnes et catholici docent¹, nec hæretici negant; imo eundem locum in contrarium inducunt, ut postea videbimus. In illo igitur loco instruit Paulus Thessalonicenses, ut non perturbentur cogitantes diem Domini, id est, ultimi judicii, jam esse propinquum, quia necesse est ut Antichristi adventus et persecutio antecedat. Unde ait: *Neque vos seducat ullo modo, quoniam nisi venerit discessio primum, et revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui adversatur, et extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat, tanquam sit Deus*. Et infra: *Et tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet, etc*.

3. *Expenduntur singula D. Pauli verba*.—Profecto si verba singula attente ponderentur, non possunt proprie ac sincere intelligi, nisi de singulari ac definita persona. Quis enim thronum aliquem vel sedem regni, hominem peccati, aut filium perditionis, appellare solet? Similia enim verba non collectionem, vel successionem, sed determinatam personam in rigore significant, neque a sua propria significatione violenter et sine causa extrahenda sunt. Præsertim quia tot circumstantiis, moribus et conditionibus ille homo vestitur, et a Paulo ac prophetis describitur, ut necessario uni tantum personæ convenire debeant. Ut cum Paulus ait: *Cujus est adventus secundum operationem Satanae in omni virtute, et signis, et prodigiis mendacibus*², et similia, quia verisimile non est in omnibus successoribus, seu regibus alicujus regni omnes illas proprietates et morum qualitates esse futuras. Accedit, Paulum non absolute hominem, sed cum articulo græco, *illum hominem peccati* dixisse, ut etiam latine Ambrosius legit, et Vatablus vertit; articulus autem græcus vim habet indicandi singularem personam, ut infra ex Patribus ostendam. Imo notatione dignum est, Paulum quater repetere illum articulum, dicens: *Ille*

¹ Bellarmin., lib. 3 de Rom. Pontif.; Sander., l. 8 de Visib. Monar.; Tho. Malvend., in opere de Antichr.; Joseph. Acost., in opere de Temporib. noviss.

² 2 Thess. 2.

homo peccati, ille filius perditionis, ille, qui ad-versatur, etc. Et infra: *Tunc revelabitur ille iniquus.* Positus ergo est ad designandam singularem personam, quam etiam demonstrat relativum, *cujus est adventus, etc.* Et adhuc apertius pronomen *Ille iniquus*, cum subsequenti relativo, *quem Dominus Jesus interficiet, etc.*

4. *Probatur ex Patribus.* — *Antichristus demon non erit.* — Atque ita hunc locum Patres intellexerunt: D. Chrysostomus, orat. 3 et 4, in illum locum, qui per comparisonem ad Christum, personæ Antichristi singularitatem declarat. Nam, sicut Christus prædictus fuerat tanquam singularis homo, et data sunt certa ejus indicia, utique per signa et prodigia quæ erat facturum, ita illi opponitur Antichristus, ejusque adventus tanquam cujusdam particularis hominis prædicatur, et per signa et prodigia falsa, quæ operaturus est, indicatur. Ergo ita est futurus Antichristus determinata persona, sicut fuit Christus. Sic etiam Theophylact., illa verba exponens, interrogat: *Quis autem ille est? numquid Satanas? nequaquam, sed homo quispiam omnem Satanæ operationem recipiens.* Idemque fere habet Theodoretus, qui antithesim inter Christum et Antichristum magis expendit, dicens, dæmonem imitari consilium Dei: *Nam sicut Deus, humana suscepta natura, nostram procuravit salutem, ita ille, cum eligit hominem qui possit omnem ejus suscipere operationem, per eum omnes homines decipere conabitur, se ipsum Christum, et Deum et hominem nominans.* Ubi solum notamus æquiparationem in hoc, quod uterque est certa et particularis persona, nam in modo est diversitas. Non enim sicut Christus est verbum in humanitate assumpta, ita erit Antichristus persona dæmonis in assumpta natura hypostatice, sicut quidam falso finxerunt, quos alibi impugnavimus; solum ergo fit in hoc comparatio, quod sicut Christus fuit individuus homo, ita etiam erit Antichristus. Unde etiam ipse Theodoretus docte mutavit loquendi modum, nam de Christo dixit: *Sicut Deus humana natura suscepta, etc.*; de dæmone autem ait: *Ita ille cum eligit hominem, qui possit omnem ejus suscipere operationem; sentiens futurum non solum specialem naturam, sed etiam particularem personam inter alias electam a dæmone, tanquam aptam ad omnem suam pravam operationem.*

5. *Alia ratio ex Theodoro.* — Denique in eisdem verbis Theodoretus ratio alia ponderari

potest. Nam præcipua intentio Antichristi maxime ad Christum oppositio erit, quia persuadere conabitur se esse Christum, et verum Messiam, et ostendere *tanquam sit Deus*, ut ibidem ait Paulus. Hoc autem non potest fingi de throno aliquo, aut sedentium in illo successione. Nam, sicut Christus non est prædictus, nisi ut particularis homo, ita nemo se finget Christum, nisi in sua particulari persona. Et licet multi se finxerint Christum, nullus autem nisi in sua, et pro sua propria persona, et inter eos qui in signis, prodigiis, mendaciis, ac potentia præcelleret, per antonomasiam erit Antichristus. Unde Ambrosius ibidem ait, Antichristum futurum esse *primum et summum pravorum hominum, qui se ut Deos coli voluerunt.* Recte etiam Tertullianus, lib. 5 contr. Marc., c. 16: *Qui est (ait) homo delicti, filius perditionis, quem revelari prius oportet ante Domini adventum, etc. Secundum nos quidem Antichristus, ut docent veteres et novæ prophetiæ.*

6. *Expenduntur verba D. Joannis.* — Atque hinc Ambrosius, Chrysostomus et alii Patres, cum citatis verbis Pauli conjungunt alia Christi verba, Joan. 3: *Ego veni in nomine Patris mei, et non accepistis me; si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* In quibus manifeste constat, Christum loqui de aliqua determinata persona, quam Judæi ut Messiam suscipient. Et ita dicti Patres, et alii præcedenti capite allegati, verba illa Christi de Antichristo interpretantur. Et Augustinus, tract. 29 in Joan., exponens verba illa c. 7: *Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam querit, dicit, talem futurum esse Antichristum: Ipsum quippe annuncians Dominus, gloriam suam quæsiturum, non gloriam Patris, ait ad Judæos: Ego veni, etc.; et Ambrosius, in Psal. 43, ait, significasse Christum illis verbis, Judæos in Antichristum credituros, qui in illum credere noluerunt.* Et idem habet lib. 1 de Spiritu Sancto, c. 14. Quamvis enim multi futuri essent pseudochristi, et pseudoprophetæ (ut ipse etiam prædixit, Matth. 24), quos aliqui Judæi pro Messia suscepturi essent (ut ex parte impletum legimus Actor. 5, et postea apud Eusebium, lib. 8 Histor., c. 6), nihilominus neminem Judæi ita pro Messia suscipient, sicut Antichristum, et ideo illum singulariter Christum verbis suis designasse intelligimus. Et sic etiam dixit Cyrillus Hierosolymitanus, cateches. 12: *Judæorum liberi venientem rejecerunt, male autem venturum expectant; verum Christum negaverunt, falsum*

*autem ipsi errantes recipient. Qua de re etiam Salvator vere dixit: Ego veni*¹, etc. Quod autem ille falsus Christus futurus sit singularis quidam homo, et Antichristus, declarat late idem Cyrillus, catech. 15.

7. *Alia ejusdem verba ponderantur.* — *Probatur idem ex articulo græco.* — Præterea hoc aperte confirmat modus loquendi Joannis, epist. 1: *Et sicut audistis, quia Antichristus venit, et nunc Antichristi multi facti sunt.* Nam in his verbis distinguit quemdam Antichristum singulariter prædicatum, et prædictum, a multis, per quamdam ejus participationem et translationem sic nominatis. Ergo aperte supponit illum priorem esse particularem personam. Præsertim quia illi multi Antichristi, quos Joannes dicebat jam factos, non erant multa regna aut imperia tyrannica, sed vel multi qui ex Judæis contra Christum jam insurgebant, vel plures hæretici, ut Ebion, Cerinthus, Simon Magus, vel plures etiam imperatores Romani Christianorum persecutores, ut Nero, Domitianus, ut Sancti passim exponunt; ergo etiam ille singularis Antichristus est una certa ac definita persona. Accedit, in dictis verbis, et paulo inferius, et in cap. 4, et epist. 2, ubicumque ponitur in singulari nomen *Antichristus*, poni cum articulo, *is*, id est, *ille*, qui articulus vim habet designandi certam personam, et cum quadam singularitate, juxta generalem Patrum regulam, quam tradunt Epiphanius, lib. 1 Contra hæres., secta 9, et lib. 2, hæres. 56; et Chrysost., enarrat. in c. 7 Isai., ponderans non dixisse Prophetam: *Ecce virgo concipiet*, sed addidisse articulum ad designandam singularem et excellentem virginem; et Cyrillus, lib. 1 Joan., c. 4, circa finem, ponderans, addidisse Joannem articulum, cum dixit: *In principio erat Verbum.* Et Origenes, tom. 7 in Joan., circa illa verba: *Propheta es tu?*

8. *Ex Daniele confirmatur.* — Adhanc etiam veritatem confirmandam multa argumenta desumi possunt ex locis Danielis et Apocalypsis, in quibus Antichristum prædici, et Patres docent, et hæretici non negant. Itaque Daniel, c. 7, postquam explicuit quartam bestiam esse regnum quartum, utique Romanorum, postea per decem reges dividendum, subjungit: *Et alius consurget post eos*, per quem omnes Patres Antichristum intelligunt, ubi Hieronymus testatur, et sequitur August., 20

¹ Joan. 5.

de Civit., c. 23; et D. Greg., lib. 32 Moral., c. 12, ubi particula *alius* satis demonstrat singularem personam, cujus actiones statim describit propheta satis consentanee ad Paulum. Et certe negari saltem non potest, in throno et imperio illius, qui contra decem reges pugnaturus est, quique tres destruet, et septem alios sibi subjiciet, futurum esse aliquem primum regem, qui contra alios insurget; necessarium ergo est illum esse certam, ac determinatam personam; ille autem erit Antichristus. Tum quia in illum specialiter conveniunt omnia, quæ ibi subjiciuntur: *Sermones contra Excelsum loquetur, Sanctos Altissimi conteret, etc.* Tum maxime quia tempus regni illius tam breve, ut in eo non sit habiturus successorem, sed in illo et cum illo sit thronus ejus extinguendus, ut ex eodem loco Danielis, et ex c. 11 et 12, et ex Apoc., c. 11, et sequentibus, et ex verbis Pauli: *Quem interficiet Dominus Jesus spiritu oris sui*¹, et ex aliis infra ostendemus.

9. *Rex ultimus apud Danielem, non fuit Mahometus aut alius tyrannus.* — Hoc argumentum etiam convincit, illum ultimum regem per cornu parvum significatum non fuisse Mahometum (ut aliqui voluerunt), neque alium similem tyrannum. Unde etiam potest hæc veritas confirmari ex circumstantiis temporis, loci, originis, bellorum, et aliis similibus, cum quibus describitur Antichristus venturus in allegatis Scripturæ locis, quæ postea tractaturi sumus; non enim potest singularis persona evidentius designari, quam per circumstantias hujusmodi, vel (ut cum dialecticis loquamur) per collectionem proprietatum, quæ non nisi in unum et particulare individuum convenire possint; ita autem Antichristus describitur in Scriptura; negari ergo non potest quin particularis persona futurus sit.

10. *Iterum veritas auctoritate Patrum roboratur.* — Denique de Antichristo singulariter prædicto a Daniele, Paulo, et Joanne Evangelista, omnes antiquissimi Patres, qui de illo scripserunt, ubique supponunt esse futurum singularem hominem, cujus genus, mores et alias proprias circumstantias describunt. Ut constat ex his, quæ tradunt Irenæus, lib. 5 Cont. hæres., cap. 25; Hypolit., orat. de Consummat. mundi; Ephrem, tract. de Antichrist., in tom. 1; Cyrill. Hierosolymitan., cateches. 15; Ambr., lib. 10, in c. 21 Lucæ, ubi tres numerat Antichristos, Diabolum,

¹ 2 Thess. 2.

Arium et omnes hæreticos similes, et singularem et famosum Antichristum, qui persecutus est Ecclesiam in fine mundi. Sic etiam depingit Antichristum Lactantius, lib. 7 Divin. inst., c. 16, 17, 18, et 19, concludit: *Hic est autem qui vocatur Antichristus, sed se ipse Christum mentietur, et contra verum dimicabit.* Similiaque repetit in Epitom. Institution., cap 11, et eodem modo loquitur Hug. Eterian., dict. lib. de Regres. animar., cap. 23; Prosper, in Dimidio tempor., a c. 6 usque ad 16; præsertim vero Hieronym., Daniel. 7, dicens: *Putamus Antichristum unum esse de hominibus, in quo totus Satanus habitaturus sit.* Idem supponit epist. 151 ad Algasi., q. 1, ubi late ita exponit locum Pauli ad Thessalonicenses. Idemque habet Theodoretus, in eisdem locis Danielis et Pauli. Et similiter Chrysostomus, orat. 3 in 2 ad Thessalonicenses, ait, Antichristum non esse futurum ipsum Satanam, sed hominem quemdam suscipientem omnem ejus operationem. Ubi eadem verba habet Theophyl. dicens: *Non erit Satanus, sed homo quispiam.* Cyprianus etiam, lib. 3 ad Quirin., c. 118, de Antichristo exponit illud Isai. 14: *Hic homo qui concitat terram, supponens profecto futurum particularem hominem.*

11. Augustinus, 20 de Civit., cap. 19: *Nulli (inquit) dubium est, cum de Antichristo ista dixisse, dieque judicii. Hunc enim appellat diem Domini, et ait non esse venturum, nisi ille prior venerit, quem refugam vocat, utique a Domino Deo. Quod si de omnibus impiis merito dici potest, quanto magis de isto.* Et infra tractans locum Joannis, ait: *Sicut ante finem exierunt multi hæretici de medio Ecclesiæ, quos multos dicit Antichristos, ita omnes tunc inde exibunt, qui non ad Christum, sed ad illum novissimum Antichristum pertinebunt.* Et c. 23, ita etiam exponens Daniele ait, *Antichristi adversus Ecclesiam futurum sævissimum regnum, licet exiguo spatio temporis sustinendum, donec Dei ultimo judicio regnum Sancti accipiant sempiternum; qui non dormitans hæc legit, dubitare non sinitur.* Præterea idem docet Gregorius, lib. 14 Moral., capit. 11, ubi Antichristum dicit, futurum esse caput omnium iniquorum; et quæ in c. 9 Job dicuntur, ita intelligi de unoquoque iniquo, ut referri quoque debeant ad ipsum specialiter caput iniquorum. Et lib. 31, c. 12; *Antiquus hostis, ait, illum perditum hominem ingrediatur, qui specialiter Antichristus nuncupatur.* Ac denique Damascenus, lib. 4 de Fide, c. 27: *Omnis, ait, qui Christum non confitetur, Antichristus est. Cæ-*

terum peculiari ac præcipuo modo Antichristus ille dicitur, qui sub mundi catastrophen venturus est.

CAPUT III.

DUABUS PROTESTANTIUM OBJECTIONIBUS, EX DANIELE ET PAULO SUMPTIS, CONTRA DOCTRINAM SUPERIORIS CAPITIS SATISFIT.

1. *Sinistra Bezae interpretatio in Daniele.* — Quoniam si Antichristus una singularis persona futura est, evanescit hæreticorum phantasia, quod in throno Apostolicæ Sedis Antichristus sedeat, conantur veritatem, ex Scripturis demonstratam, eisdem Scripturis impugnare. Et primo objicit Beza locum Dan. 7, ubi per quatuor bestias quatuor regna significata sunt; singula autem illorum regnorum multo tempore durarunt, et plures reges habuerunt, qui per singulas bestias significati fuerunt, et eodem modo dicuntur ibidem decem cornua quartæ bestiæ esse decem reges, quos non oportet esse singulas personas, sed plurium seriem in unius regni sede; ergo eadem ratione dicendum est de regno Antichristi, quod per cornu parvum significatur, non esse unum tantum hominem, sed unum thronum, in quo multi per successionem sedebunt; quorum collectio vocatur a Paulo *homo peccati*, quia erit velut unum corpus sibi succedentium tyrannorum.

2. *Responsio ad illam.* — Respondeo imprimis, dissimilem esse rationem de verborum significatione, et de representatione per figuras vel imagines apparentium rerum, ut bestiarum vel animalium. Nam verba habent propriam significationem quasi permanentem et communem, a qua extrahenda non sunt, nisi ubi necessitas vel sufficiens auctoritas coegerit, et maxime cavendus est sensus improprius et metaphoricus, quando ex aliis verbis, et circumstantiis in ipso contextu et sermone adjunctis, proprietas sermonis constare potest. At vero res vel imagines apparentes non habent per se stabilem significationem, sed illam tantum, ad quam tunc, cum apparent, assumuntur seu imponuntur, quæ metaphorica seu quasi analogica est, pendetque ex voluntate seu intentione Dei revelantis, et ideo est obscurissima, et intelligi non potest, nisi ab eodem Propheta per verba declaretur, vel ex aliis Scripturæ locis significatio colligatur, vel certe postea tandem ex

effectu cognoscatur. Paulus ergo non per visiones imaginum, sed per verba locutus est de Antichristo, et talibus verbis eum indicat, ut plane de illo tanquam de una singulari persona loquatur, et mores ejus ac circumstantias ita describit, ut uni tantum, et non omnibus, qui in aliquo throno succedunt, convenire soleant.

3. *Quid Daniel sub bestiarum nomine intellexerit.* — At vero Daniel narrat futura sibi revelata, non verbis, sed sub imaginibus bestiarum. Unde utitur quidem verbis quæ immediate significant bestias, et ut indicet non esse veras, sed apparentes, non absolute dicit, Prima erat leæna, sed quasi leæna, secunda similis urso, tertia quasi pardus; ipsæ autem bestiæ id significabant, ad quod representandum per quamdam analogiam fuerant impositæ et ostensæ, et aliam significationem impropriam seu translatam non habebant. Ideoque potuerunt facile representare regna, et non certas personas, et e converso, pro arbitrio revelantis. Hinc ergo fit ut per bestias interdum significantur regna, interdum certæ personæ. Nam Daniel. 7, per leænam alas aquilæ habentem significatur regnum Chaldæorum; per ursum, regnum Persarum, et Medorum; per pardum, regnum Græcorum; et per quartam bestiam, Romanorum regnum. At vero in c. 8, per arietem significatur Darius rex; per hircum, Alexander, ut ipsemet Daniel exposuit. Igitur ex representatione per visionem bestiarum nullum fieri potest argumentum ad significationem verborum, nam illa variatur vel imponitur pro arbitrio revelantis; hæc vero de se fixa est et certa, nisi aliunde constet ad metaphoricum sensum transferri.

4. *Primi reges bestiarum nomine significatur.* — Adde præterea, licet per bestias significantur regna apud Daniele, c. 7, nihilominus per singulas principaliter significari primos uniuscujusque regni conditores et amplificatores, in quibus præcipue inveniuntur proprietates, quæ per tales imagines et visiones representantur. Et sic leæna alata præcipue representabat Nabuchodonosor, regni Chaldæorum fundatorem, hominem ferocissimum, et libidini deditum, ut notat Hieronymus, qui etiam ait, ursum, Cylum, majorem imperii Persarum conditorem, ob ejus duritiam et ferocitatem representasse. Pardus vero alatus significabat Alexandrum, imperii Græcorum caput, qui magna fortitudine ac velocitate orbem domuit. Ita ergo per quartam

bestiam significari potuit Julius, vel Augustus Cæsar, licet probabilius videatur non fuisse significatam particularem personam, quia imperium illud in principio non monarchicum, sed aristocraticum fuit.

5. *Cornua decem, totidem reges representant.* — Per decem autem cornua illius bestiæ expresse dicuntur significari decem reges, utique illi qui decem regna, in quæ imperium Romanum dividit, debellaturi sunt. Ita ergo per cornu parvulum rex quidem novi imperii inchoator representatus est, qui non est alius nisi Antichristus, ut Hieronymus, Theodoretus, et omnes Patres intellexerunt. Est autem differentia, quia de cæteris imperiis, vel de decem regibus non dicitur quantum throni eorum duraturi fuerint vel sint, et ideo tam ipsi fundatores quam eorum successores poterunt per illasmet imagines bestiarum, aut per decem cornua representari; de imperio autem Antichristi satis significatur, tum ibi, tum aliis locis infra tractandis, brevi tempore esse duraturum, et cum suomet fundatore esse extinguendum, et ideo per illud cornu parvulum ita significatur Antichristi imperium, ut etiam una tantum et singularis persona representetur.

6. *Alia Bezae interpretatio in Divum Paulum.* — Secundo objiciunt Protestantes locum Pauli 2 ad Thessal. 2, dicuntque (ut supra ex Beza retuli), nisi unus homo detur, qui a temporibus Pauli usque ad diem judicii superstes maneat, non posse Antichristum esse certum aliquem singularem hominem; nam Paulus, citato loco, cum Thessalonicenses docuisset, *diem Domini* (utique ad judicandum) nondum instare, quia nisi venerit discussio primum, et revelatus fuerit homo peccati, non veniet dies illa, subjungit: *Nunc quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore. Nam mysterium jam operatur iniquitatis, tantum ut qui tenet nunc teneat, donec e medio fiat, et tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui.* Duo ergo docet Paulus, scilicet, Antichristum jam tunc incepisse operari suam iniquitatem, et apostasiam a Christo in fine mundi esse ab Antichristo consummandam, ipsumque esse interficiendum, et tunc diem Domini esse venturum. Hæc autem non possunt de eadem persona intelligi, quia non potest unus et idem homo operari iniquitatem tempore Pauli, et durare persequendo Ecclesiam usque ad finem sæculi, et tunc revelari, et a Christo interfici.